

Jelinek *Stecken, Stab und Stangl*, Helena Spurná představuje hudebně scénická díla rakouského skladatele Arnolda Schönberga (1874-1951) a Veronika Valentová napsala podrobný portrét italského dramatika a divadelníka Daria Fo, nositele Nobelovy ceny za literaturu z roku 1997. Ve stati *Zmizelý Kristus* pak Eva Stehlíková analyzuje *Officium quarti militis*, což je název pro nepříliš známý fragment rozsáhlé velikonoční hry, který byl poprvé vydán v roce 1887.

Filmologickou část sborníku otevírá stať Jaromíra Blažejovského *Modus pasivity a spirituální styl Satanského tanga*. V první části příspěvku autor definuje tzv. modus pasivity a popisuje výrazové postupy, které k němu směřují, v části druhé charakterizuje výrazové prostředky spirituálního filmu při analýze monumentálního černobílého díla maďarského režiséra Bély Tarra *Satanské tango*. Pavlína Míčová přispěla studií o principech hledání životního štěstí v českém meziválečném filmu. Všimá si nepravděpodobných dějových schémat, výchovného poslání některých snímků i cudných „erotických“ motivů ve filmové „červené knihovně“. Jde o čtivě napsanou stať, v níž nechybí humorný nadhled a otevřeně kritické soudy.

Čtvrtý sborník Ústavu divadelní a filmové vědy Filozofické fakulty MU je přínosný především v tom, že dává nahlédnout za hranice českého umění (a vědy) a obrací pozornost k tématům, která ukazují nové směřování teatrologického a filmologického výzkumu.

D. KROČA

* SPFFBU, řada teatrologická a filmologická, č. 4, Masarykova univerzita, Brno 2001, 170 s.

Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada uměnovědná*

Na uvedeném sborníku, sestávajícím ze čtyř částí (články, materiály, varia, obrazové přílohy), se tentokrát – vedle několika zku-

šených autorů – podíleli většinou mladí odborníci zabývající se problematikou dějin umění, v některých případech v současnosti působící mimo seminář dějin umění Filozofické fakulty MU. Při podrobnějším pohledu na tyto mladší autory příspěvků však zjistíme, že se jedná o úspěšné absolventy nebo doktorandy uvedeného semináře, kteří svými pracemi reprezentují nastupující generaci historiků umění.

V úvodním, kratším článku se Lubor Machytka z Olomouce zabývá možnou podobnou Jana de Wertha, významného velitele císařské kavalerie, který se proslavil svou chrabrostí a úspěchy v bitvách třicetileté války. Autorem portrétu je dosud málo známý holandský malíř Harmen de Bye (1601/1602-1688). V Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie je dokumentováno jen několik dalších prací tohoto malíře, vzniklých převážně až v druhé polovině 17. století, proto autor považuje portrét uchovávaný jako součást sbírek hradu Bouzova za velmi důležitý pro poznání rané fáze umělčovy tvorby.

Petr Tomášek, posluchač semináře dějin umění se ve svém příspěvku pustil do hodnocení obrazu sv. Anny Samotřetí, který se nachází na bočním oltáři farního kostela Narození Panny Marie v Novém Malíně na Šumpersku. S odvoláním na čitelnou signaturu, rukopis a malířskou techniku Tomášek tvrdí, že se jedná o dílo Tobiase Pocka, malíře pocházejícího z Kostnice, působícího hlavně ve Vídni, avšak tvořícího rovněž pro české a moravské objednavatele. V kontextu ostatní Pockovy tvorby na Moravě autor konstatuje, že se sv. Anna Samotřetí liší od jeho ostatních obrazů svým malým formátem, méně obvyklou (kovovou) podložkou, ale také jednoduchou kompozicí, která umožnila na malé ploše podat výjimečný umělecký výkon, zařazující ho na přední místa umělčovy tvorby.

Následující článek Petra Arijčuka, působícího v Památkovém ústavu v Pardubicích, mapuje neznámá díla Johanna Wenzela Bergla ve východních Čechách. Tento představitel rakouské pozdní barokní tvorby nepůsobil ve východočeském regionu náhodou, narodil se ve Dvoře Králové. Z nejvýznamnějších zapomenutých Berglových děl

připomíná autor tři obrazové cykly zpracovávající téma křížové cesty, umístěné v děkanském kostele ve Dvoře Králové, filiálním kostele v Orlicí u Letohradu a v křížové chodbě při konventním kostele kapucínů v Opočně, dále kvalitní, výrazně expresivní ikonografické téma Smrt sv. Františka Xaverského (dnes v depozitáři královéhradeckého biskupství) nebo obraz Panny Marie zjevující se sv. Františkovi z Assisi a sv. Janu Evangelistovi, nacházející se v Podkrkonošském muzeu v Trutnově.

První část sborníku uzavírá svým článkem Lucie Pelcová, doktorandka semináře dějin umění FF MU. Předmětem jejího zájmu se stala osobnost českého sochaře druhé poloviny 19. století Josefa Strachovského, tvůrce českých vlasteneckých pomníků. Kutnohorský rodák, který získal akademické vzdělání v Mnichově u profesora Wagnüllera, považovaného za jednoho

z největších přirozených talentů tehdejšího německého sochařství, jako mnozí další zůstal ve stínu Myslbekovy tvorby. Ze Strachovského díla jsou v příspěvku vzpomenu též u širší veřejnosti známé pomníky Karla Havlíčka Borovského v Kutné Hoře, Jana Žižky v Táboře nebo Jana Evangelisty Purkyně v Libochovicích.

V materiálech čekají čtenáře dva inspirující příspěvky. Lenka Kalábová z Památkového ústavu v Brně ten svůj nazvala Malíři a dekoratéři v Brně kolem roku 1800. V úvodu autorka poukazuje na fakt, že starší i novější práce zabývající se dějinami umění na Moravě tradičně věnují pozornost uzavřenému okruhu jmen, mezi něž patří např. Josef Switil, Ignatz Mayer, Wenzel Waitzmann. Kalábová doplňuje nebo zpřesňuje poznatky ke známějším jménům, jejichž seznam rozšiřuje o další umělce. Abecedně seřazený seznam 36 malířů a štafířů

Redakci Universitas došlo:

DOKONČENÍ ZE STRANY 33

SBORNÍK prací FF Brněnské univerzity, řada literárněvědná bohemistická, V 3, roč. 2000, MU v Brně 2001

SBORNÍK prací FF Brněnské univerzity, řada germanistická, R 6, roč. 2001, MU v Brně 2001

SCRIPTA. FACULTATIS SCIENTIARUM NATURALIUM UNIVERSITATIS MASARYKIANAE BRUNENSIS. BIOLOGY. Volume 27/2001. ed. of. Jan Novotný, Přírodovědecká fakulta MU. MU v Brně 2001

SCRIPTA. FACULTATIS SCIENTIARUM NATURALIUM UNIVERSITATIS MASARYKIANAE BRUNENSIS. GEOLOGY. Volume 30/2000. Ed. of. Jan Novotný, Přírodovědecká fakulta MU. MU v Brně 2001

SHAPING CANADIAN IDENTITIES. Formation des identités canadiennes. ed. Don Sparling. Volume 2 Brno, October 16. – 18. Octobre 2000. MU v Brně 2002

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA NA PRAHU TŘETÍHO TISÍCILETÍ – vývoj, realita, perspektivy. Sborník příspěvků ze studentské vědecké konfe-

rence konané dne 17. května 2000. Ed. Pavel Mühlpachr, Pedagogická fakulta MU v Brně 2000

SPFFBU řada psychologická **ANNALES PSYCHOLOGICI, P 6.** MU v Brně 2002

SPFFBU řada romanistická **ÉTUDES ROMANES DE BRNO L 23.** MU v Brně 2002

SPISY Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, řada teoretická 254. Michal Lamparter (ed.) 6. ročník konference Církev a stát. MU v Brně 2001

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2001. Výroční zpráva o činnosti MU v Brně za rok 2001. MU v Brně 2002

VI. BRNĚNSKÉ IMPLANTOLOGICKÉ DNY. Středoevropské sympozium. Brno, 27. – 29. 11. 2002. MU v Brně 2002

40 LET OD ZAHÁJENÍ VÝZKUMU SLOVANSKÉHO HRADISKA BŘECLAV-POHANSKO. Konference. Břeclav – Pohansko 3. – 4. 6. 1999, ed. Zdeněk Měřinský. ÚAM FF MU Brno. MU v Brně 2001

působících v Brně kolem roku 1800, který je plodem autorčiny badatelské práce v Archivu města Brna, je jistě přínosem k uvedené problematice.

Druhým materiálem, rovněž nabízejícím řadu nových informací, vybízejících k dalšímu využití, je příspěvek profesora Lubomíra Slavíčka.. Výsledkem autorova bádání je přehledně sestavená korespondence Antonína Breitenbachera, respektivě Antonínovi Breitenbacherovi, čítající celkem 54 dopisů pocházejících z pera mnohých významných kunsthistoriků, mezi nimiž najdeme např. Alžbětu Birnbaumovou, Eugena Dostála a další osobnosti. Historik a teolog, který patří mezi průkopníky zpracování dějin sběratelství v raném novověku, se jako arcibiskupský knihovník a archivář v Kroměříži, soustředil na archivní průzkum zaměřený na sběratelskou a mecenášskou činnost olomouckých biskupů a arcibiskupů.

Kompletní bibliografie univerzitního profesora Lubomíra Slavíčka v oddílu Varia vypovídá o rozsáhlé badatelské práci autora a o jeho bohaté invenci na uměleckohistorickém poli. Lubomír Slavíček se věnuje především problematice barokního sběratelství. Z jeho nejvýznamnějších prací připomeňme alespoň *Artis pictoriae amatores*.

Barokní sběratelství v Čechách, vydané v Praze roku 1993. Uvedení soupisu Slavíčkových prací naznačuje, stejně jako málo nápadná poznámka v úvodu prvního článku sborníku, že jeho vydání bylo původně patrně zamýšleno u příležitosti padesátých narozenin Lubomíra Slavíčka (nar. 1949), leč datum skutečného vydání sborníku svědčí o jistém zpoždění.

Poslední částí sborníku, v tomto případě nedílnou součástí je obrazová příloha. Z pochopitelných důvodů je pouze černobílá, ale reprodukce jsou na křídovém papíře provedeny kvalitně, takže umožňují čtenáři solidní představu alespoň o některých významných dílech připomínaných v jednotlivých příspěvcích.

Celkově lze uvedený sborník hodnotit jako zdařilý a přínosný. Pozornost by mu měli věnovat zejména studenti ze semináře dějin umění a kolegové z příbuzných společenskovedních oborů, ale domnívám se, že zejména některé příspěvky by mohly zaujmout i širší čtenářskou veřejnost, která má zájem o uměnovědnou problematiku.

J. MIHOLA

* F 44, ročník 2000, Masarykova univerzita Brno 2001, 137 stran, 23 obrazových příloh

I n o c e n c   A r n o š t   B l á h a **R O D I N N Á   K R O N I K A**